

POSUDOK OPONENTA HABILITAČNEJ PRÁCE

Masarykova univerzita

Uchádzač

Habilitačná práca

Oponent

Pracovisko oponenta

JUDr. Michal Janovec, Ph.D.

Stabilita finančního trhu

prof. JUDr. Ľubomír Čunderlík, PhD.

Katedra finančního práva, Právnická fakulta Univerzity
Komenského v Bratislave

I.

Aktuálnosť témy

Autor habilitačnej práce sa dlhodobo a cielene publikačne venuje problematike regulácie finančného trhu, jeho subjektov a inštitútu verejnoprávneho dohľadu nad finančným trhom, čo sa následne odzrkadlilo aj na kvalite posudzovanej predloženej habilitačnej práce. Ako oponent, ktorý sa akademicky, publikačne a v praxi venuje príbuznej problematike, som s očakávaním prijal na posúdenie habilitačnú prácu, ktorej predmetom skúmania sú stabilizačné prvky finančného trhu a ich ekonomicko-právne mechanizmy. Stabilitu finančného trhu je potrebné vnímať ako veľmi širokú tému, pričom autor sám deklaruje, že jeho práca predstavila len niektoré z oblastí, ktoré ju pomáhajú vytvárať a zaisťovať. Zvolená téma je v intenciách finančno-právneho pohľadu vysoko aktuálnou a živou témou, ktorá zvykne opakovane rezonovať v globálnom aj národnom meradle, naposledy v kontexte rastu inflácie a vojnového konfliktu na Ukrajine.

II.

Výsledky práce a jej prínos

Autor habilitačnej práce si stanovil ako hlavný cieľ sumarizáciu oblastí vytvárajúcich stabilitu finančného trhu a posúdenie ich významu pre samotný finančný trh práve z pohľadu zachovania jeho stability. Domnievam sa, že takto vytýčený cieľ bol zo strany autora dosiahnutý, čoho výsledkom je originálne dielo, ktoré v sebe spája aspekty finančno-právnej regulácie (v konkrétnej rovine, napr. vyvodzovania administratívno-právnej zodpovednosti na finančnom trhu – sankčnom konaní, rovine procesu autorizácie vstupu na finančný trh - licenčné konanie, rovine garančných schém), aspekty právnej regulácie insolvenčného konania a likvidácie, a oblasť riešenia krízových situácií, ktorá tvorí určitý prienik medzi nimi (ako štádium nevyhnutného presunu z oblasti tradične finančnoprávnej do insolvenčnej pri splnení určitých podmienok, pričom samotné toto štádium je „výsledkom“ poučenia z finančnej krízy v období nasledujúcom po roku 2008). Rovnako je potrebné konštatovať potvrdenie 5 hypotéz stanovených v úvode, ktoré sa vyznačujú rozumnou mierou abstrakcie. Práca má ako teoretickú tak i praktickú hodnotu, pretože môže poslúžiť ako zdroj informácií, odborných stanovísk a zaujímavých názorov pre zamestnancov orgánov dohľadu a regulácie.

III.

Štruktúra práce, prístup k riešeniu, zvolené metódy spracovania

Publikácia je členená na päť tematicky konzistentných blokov: I. teoretická časť (vymedzenie práva finančného trhu, jeho noriem, právnych vzťahov finančného trhu, jeho prameňov, definovanie regulácie, samoregulácie a dohľadu – časti 2. a 3.), II. zodpovednosť subjektov finančného trhu (časť 4.), III. správne konanie pred Českou národní bankou (ČNB) a licenčné postupy voči vybraným (dominantným) subjektom na finančnom trhu (časti 5.1 a 5.2), IV.

krízová rezolúcia, likvidácia, insolvenca finančných inštitúcií a garančné schémy pre prípad ich zlyhania (časti 5.3 až 5.6), V. kritériá vstupu do eurozóny a zhodnotenie vstupu Českej republiky/ČR do eurozóny z pohľadu finančnej stability (časť 6.). Okrem toho publikácia obsahuje zoznam použitých skratiek, obligatórny abstrakt, úvod, hodnotiaci záver s vlastnými postrehmi autora, obsahujúci potvrdenie dosiahnutia vytýčeného cieľa a stanovených hypotéz a zoznam použitých zdrojov (v členení na knižné zdroje, články, judikatúra, právne predpisy, iné právne texty a internetové zdroje).

Pokiaľ ide o zvolené metódy spracovania, je nutné konštatovať, že miera použitia každej deklarovanej metódy sa líši v závislosti od tej-ktorej kapitoly. Predovšetkým ide tradične o metódy analýzy, deskripcie, syntézy, komparácie, indukcie a dedukcie (pri potvrdzovaní hypotéz). Z regulačného pohľadu možno konštatovať, že v práci dominuje mikroobozretný prístup (v konkrétnosti dôraz na zabezpečenie finančnej stability jednotlivkej finančnej inštitúcie).

IV.

Hodnotenie práce a pripomienky k textu

Podľa mojej vedomosti ide v česko-slovenskom priestore po dlhšej dobe o kompaktné dielo zamerané na aspekty regulácie finančného trhu, s akcentom na jeho stabilitu a mechanizmy jej dosahovania a udržiavania, čo už samo o sebe predstavuje veľmi originálne dielo, pretože monografická literatúra na túto tému v uvedenom priestore absentuje. Práca je koncipovaná vo viacerých nadväzných rovinách: a) rovine licenčnej (zabezpečenie a udržiavanie trhovej disciplíny na finančnom trhu) a sankčnej (vynucovanie plnenia povinností v procese správneho trestania v rámci administratívnej zodpovednosti; neopominajúc ani verejnoprávnu zodpovednosť samotného orgánu dohľadu za výkon dohľadu) – sanačnej, krízovej, garančnej roviny – a menovopolitickej roviny. Z pohľadu tohto spracovania vo finančno-právnom kontexte predstavuje nielen originálnu ale súčasne aj pomerne výnimočnú prácu.

Z jednotlivých kapitol habilitačnej práce ma osobitne zaujala kapitola v teoretickej časti (2.2.4), venovaná *soft law* dokumentom európskych orgánov dohľadu (t. j. EBA, ESMA a EIOPA), resp. ECB (*guidelines, recommendations*), kde autor analyzuje ich právnu záväznosť (mieru ne/normativity) v právnom poriadku ČR prostredníctvom analýzy zákonnej a podzákonnej právnej úpravy, do ktorej sa príslušný akt *soft law* preberá na princípe *comply or explain* dobrovoľne na základe národnej voľby dohľadového orgánu, v prípade ich nedodržania dochádza k zverejneniu tých, ktorí preberané *soft law* nedodržiavajú („*naming and shaming*“). Keďže oba princípy sú len neformálnou motiváciou k vynaloženiu všetkého úsilia („*best effort*“), prístup českého zákonodarcu tu považujem za veľmi inšpiratívny aj pre prax zahraničných orgánov dohľadu, najmä pokiaľ ide o princíp legitímnych očakávaní u subjektov finančného trhu, ktorým bude jednoznačne deklarovaná pozícia vo vzťahu k právnej vynútiteľnosti preberaných *soft law* aktov. Autor sa v uvedenej kapitole opiera aj o názory iných odborníkov, pričom formuluje vlastné závery.

V ďalšom zaujme prvé monografické spracovanie druhov zodpovednosti na finančnom trhu, kde sa autor zvlášť venuje na jednej strane súkromnoprávnej zodpovednosti za škodu (za poskytovanie služby) a na druhej strane i verejnoprávnej zodpovednosti dohliadaných subjektov a orgánu dohľadu (ČNB) za výkon verejnej moci, a to aj vo väzbe na judikatúru Súdneho dvora EÚ. Autor pri absencii národnej judikatúry vo väzbe na posudzovanie zodpovednosti dohľadového orgánu poukazuje na relevantnú rozhodovaciu prax Súdneho dvora EÚ (konanie C-222/02 vo veci Peter Paul, Cornelia Sonnen Lütte a ostatní vs. BRD) a slovenské rozhodnutia súdnych autorít (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky/ÚS SR sp. zn II ÚS 295/2017 z 9.5. 2017), ktoré *relativizuje* absolútnu objektívnu zodpovednosť štátu v prípade nesprávneho úradného postupu národného orgánu dohľadu. (Tu možno upozorniť, že v texte na str. 98 je potrebné pokračovať v citácii, resp. uviesť ďalší odkaz na text parafrázovaného uznesenia ÚS SR, v ktorom sa vychádza z teórie ochranného účelu

právnej normy.) Vzhľadom na určitú diskutabilnú prekonanosť princípu absolútnej objektívnej zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (v tomto prípade realizovanej orgánom dohľadu) možno v tejto téme predpokladať ďalší teoretický a legislatívny vývoj, a to smerom k prehodnocovaniu existujúcich zodpovednostných právnych režimov, osobitne v kontexte nedávneho rozhodnutia Súdneho dvora EÚ¹ a stanoviska ECB.² Obidva uvedené prípady demonštrujú, že právny režim zodpovednosti za škodu v rámci činnosti centrálnej banky je v členských štátoch EÚ viazaný na splnenie určitých kritérií, ktoré relativizujú vyvodzovanie objektívnej zodpovednosti voči centrálnej banke pri rešpektovaní jej finančnej nezávislosti, resp. zákazu menového financovania, ustanovených primárnym právom EÚ.

Veľmi kompaktné, správne logicky nadväzne, systematicky a detailne na mňa pôsobí spracovanie kapitol o rezolučnom riešení krízovej situácie finančnej inštitúcie, jej likvidácii a insolvenčnom úpadku (konkurze) ako konečnom riešení, kde autor poukazuje na finančno-regulačné aspekty (napr. pôsobnosť ČNB) a príslušnú národnú judikatúru. Pri spracovaní krízového manažmentu autor uvádza nevyhnutný kontext národnej regulácie s právom EÚ, ktorý je determinovaný transpozíciou (smernica BRRD), resp. priamou aplikáciou (nariadenie o SRM). Dovolím si vyzdvihnúť, že spracovanie rezolučného konania a ozdravných postupov v tomto rozsahu nemá zatiaľ v našom právnom priestore obdobu. V publikácii je na viacerých miestach možné identifikovať autorov subjektívny názor na vybrané problémy (napr. na str. 61, 164, 178), nevynímajúc ani návrhy *de lege ferenda*, ktoré sa objavujú priebežne v texte (napr. str. 166). Možno odporučiť, že niektoré z týchto názorov by mohli byť replikované aj v závere práce, čo však nenarušuje konečný dojem o kvalite textu prácu. Stojí za zmienku, že vybrané trendy v skúmaných oblastiach sa napriek ich spoločným právnym východiskám pre ČR a SR začínajú rozchádzať (napr. pre porovnanie v ČR odňatie bankového povolenia by nemalo zakladať podľa judikatúry prekážku *res iudicata* v správnom trestaní, viď str. 111).

V.

Formálna a jazyková úroveň

Posudzovaný text habilitačnej práce pozostáva z cca 200 strán a obsahuje 482 poznámok pod čiarou. Nutné je zdôrazniť, že nie všetky poznámky pod čiarou obsahujú odkazy na použitú literatúru a judikatúru, ale mnohé predstavujú „dovysvetlenie“ k hlavnému textu. Autor pracuje s odbornou literatúrou nielen z odboru finančného práva, ale aj z teórie práva, obchodného práva, ústavného práva a z oblasti ekonomických vied, pričom využíva široký záber rôznych druhov prameňov – od vedeckých monografií, cez štúdie, články až po komentáre k zákonom z oblasti finančného trhu a relevantnú judikatúru, samozrejmosťou sú právne predpisy (národné a európske). V tejto súvislosti by som chcel vyzdvihnúť, že autor neopomína pracovať aj s teoretickými prácami uznávaných odborníkov z odboru finančného práva, čo nie vždy býva samozrejmosťou. Hoci jazykovú úroveň práce spísanú v češtine nemôžem posúdiť, celkovo je text práce zrozumiteľný, dobre čitateľný, bez zrejmych štylistických chýb alebo bez početných preklepov.

¹ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 13.9. 2022 vo veci C-45/21, ktorého predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania súvisiaci s konaním o preskúmaní ústavnosti vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré definujú podmienky vzniku zodpovednosti centrálnej banky Slovinska (Banka Slovenije) za škody spôsobené zrušením niektorých finančných nástrojov a prístupom k určitým informáciám týkajúcim sa tohto zrušenia, ktoré má centrálna banka (Banka Slovenije) k dispozícii.

Dostupné na:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A62021CJ0045&qid=1677338693154>

² Stanovisko ECB (CON/2021/9) z 26.02. 2021 k návrhu novelizácie zákona o centrálnej banke Lotyšska (Latvijas Banka), ktoré sa okrem iného vzťahuje aj na režim zodpovednosti za škodu v rámci činnosti centrálnej banky (Latvijas Banka).

Dostupné na:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021AB0009&from=EN>

VI.

Otázky oponenta k obhajobe habilitačnej práce

V nadväznosti na vyššie citovaný rozsudok Súdneho dvora EÚ (a prípadne aj stanovisko ECB) by autor mohol formulovať svoj názor, či je existujúci právny režim absolútnej objektívnej zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (za nezákonné rozhodnutie a nesprávny úradný postup ČNB) vyhovujúci, a uviesť prípadné návrhy riešenia.

VII.

Záver

Som toho názoru, že autor problematiku dobre ovláda a do vybraných častí textu vstupuje s názormi skúseného odborníka nielen z teórie ale aj praxe. Formulované argumenty autora v jednotlivých častiach sú presvedčivé. V nadväznosti na uvedené autor podľa môjho názoru preukázal schopnosť samostatnej tvorivej práce v danom odbore.

Habilitačná práca JUDr. Michala Janovca, Ph.D. „*Stabilita finančného trhu*“ spĺňa požiadavky štandardne kladené na habilitačné práce v odbore Finančné právo a finančné vedy.

Prácu odporúčam k obhajobe.

V Bratislave, dňa 24.02.2023

podpis